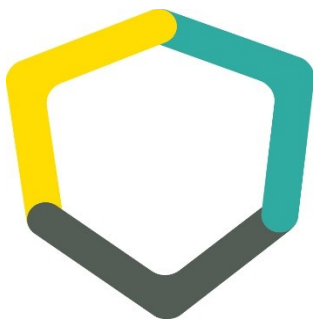

STŘEDNÍ ŠKOLA ŘEMESEL,
ŠUMPERK

Program proti šikanování

Aktualizovala: Mgr. Anna Muratidisová, školní metodička prevence
Schválila: Mgr. Irena Jonová, ředitelka SŠŘ

Základní údaje

Název a adresa školy	Střední škola řemesel, Šumperk Gen. Krátkého 30, 787 01 Šumperk
Jméno a příjmení ředitele	Mgr. Irena Jonová
Telefon na ředitele	+420 583 320 108
E-mail na ředitele	jonova@skolasumperk.cz

Jméno a příjmení školního metodika prevence (ŠMP)	Mgr. Anna Muratidisová
Telefon	+420 583 320 107, +420 603 106 881
E-mail	muratidisova@skolasumperk.cz

Jméno a příjmení výchovného poradce (VP)	Mgr. Marie Holinková
Telefon	+420 583 320 106
E-mail	holinkova@skolasumperk.cz

Jméno a příjmení školního speciálního pedagoga (ŠSP)	Mgr. Eva Hasalová, DiS. Mgr. Jitka Křečková, DiS.
Telefon	+420 583 320 107, +420 725 485 785 +420 583 320 128, +420 775 872 441
E-mail	hasalova@skolasumperk.cz keckova@skolasumperk.cz
Jméno a příjmení školního psychologa (ŠP)	Mgr. Kateřina Kistanová
Telefon	+420 583 320 128, +420 777 268 850
E-mail	kistanova@skolasumperk.cz

1. Úvod a smysl programu

Program proti šikanování je základním strategickým a závazným dokumentem školy, jehož cílem je systematicky předcházet šikaně, včas ji rozpoznat a odborně a jednotně ji řešit. Program se vztahuje na všechny žáky školy, všechny pedagogické i nepedagogické zaměstnance a vytváří rámec spolupráce se zákonnými zástupci žáků.

Škola vychází z přesvědčení, že bezpečné školní prostředí je základní podmínkou vzdělávání, osobnostního rozvoje a duševní pohody žáků i zaměstnanců školy.

Prevence a řešení šikany není individuální odpovědností jednotlivce, ale společnou odpovědností celé školy jako instituce.

Program proti šikanování je nedílnou součástí systému prevence a podpory školy a je úzce propojen zejména s těmito školními dokumenty:

- Preventivním programem školy,
- Krizovým intervenčním plánem školy „Co dělat, když...“,
- Krizovým plánem při řešení šikany,
- Programem poradenských služeb školy.

Nejde o izolovaný dokument, ale o praktický nástroj, který prostupuje každodenním životem školy, výukou, třídnickými hodinami, mimoškolními aktivitami i běžným chodem školy. Slouží jako metodická opora pro zaměstnance školy při prevenci rizikového chování a při řešení podezření na šikanu.

Program vymezuje základní principy, odpovědnosti, preventivní opatření a postupy školy při výskytu šikany. Jeho cílem je zajistit, aby šikana nebyla tolerována, bagatelizována ani řešena nahodile, ale aby byla řešena včas, odborně, jednotně a v souladu s platnými předpisy.

Program vychází z Metodického doporučení MŠMT k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č. j. MSMT-21149/2016) a z platné legislativy České republiky. Program je živým dokumentem, který reaguje na aktuální potřeby školy a zkušenosti z praxe.

2. Cíl programu

Hlavním cílem Programu proti šikanování je vytvořit a dlouhodobě udržovat bezpečné, respektující a předvídatelné školní prostředí, ve kterém jsou včas rozpoznávány projevy šikany a dalšího rizikového chování a kde je na tyto jevy reagováno jednotně, odborně a v souladu s nastavenými postupy školy.

Program usiluje o to, aby:

- se žáci ve škole cítili bezpečně, respektovaně a měli důvěru v dospělé pracovníky školy,
- pedagogičtí pracovníci měli jasnou metodickou oporu a jednotný rámec pro prevenci a řešení šikany,
- šikana nebyla tolerována, bagatelizována ani přehlížena,
- postupy školy při řešení šikany byly srozumitelné, předvídatelné a funkční.

Dílčí cíle programu

Program proti šikanování si klade za cíl zejména:

- systematicky podporovat pozitivní vztahy a zdravé klima třídních kolektivů,
- posilovat kompetence zaměstnanců školy v oblasti prevence, včasného rozpoznání a řešení šikany,
- zajistit včasnou ochranu a podporu obětem šikany,
- pracovat s agresory způsobem, který směřuje ke změně chování a prevenci opakování šikany,
- podporovat spolupráci školy, zákonných zástupců a odborných institucí,
- průběžně vyhodnocovat účinnost preventivních a intervenčních opatření a reagovat na zjištění z praxe.

Naplnění cílů programu se promítá do každodenní činnosti školy, zejména do práce třídních učitelů, školního poradenského pracoviště, preventivních aktivit a jednotného postupu při řešení podezření na šikanu.

3. Vymezení pojmu šikana v kontextu současné školy

Šikana je v tomto programu chápána jako opakované, úmyslné a cílené ubližování, při němž dochází k zneužití moci nebo převahy jednoho žáka či skupiny vůči jednotlivci nebo skupině slabších. Jejím cílem je oběť ohrožit, ponížit, zastrašit nebo jí způsobit fyzickou či psychickou újmu.

Podstatným znakem šikany je mocenská nerovnováha, která může mít podobu fyzické síly, psychické převahy, sociální pozice ve skupině, věku, početní převahy nebo technické zdatnosti (zejména v online prostředí). Oběť se v takové situaci nedokáže účinně bránit a postupně ztrácí možnost situaci sama řešit.

Šikana může mít různé podoby, které se často vzájemně prolínají, zejména:

- fyzickou,
- verbální,
- psychickou,
- sociální,
- kybernetickou.

Současná podoba šikany je často skrytá, nenápadná a dlouhodobá, přičemž významnou roli hraje digitální prostředí a sociální sítě. Šikana se proto nemusí projevovat otevřeným násilím, ale spíše nenápadnými formami vylučování, manipulace, ponižování nebo systematického nátlaku.

Šikana úzce souvisí s narušeným klimatem třídy, nefunkčními vztahy v kolektivu a duševní nepohodou jednotlivých aktérů. Program proti šikanování proto klade důraz nejen na řešení konkrétních projevů šikany, ale také na práci s příčinami a podmínkami, které vznik a udržování šikany umožňují.

Šikanu je nutné důsledně odlišovat od běžných konfliktů a vzájemného škádlení. Konflikt je zpravidla jednorázový nebo krátkodobý, probíhá mezi relativně vyrovnanými aktéry a obě strany mají možnost se bránit nebo situaci řešit. Škádlení je oboustranně přijímané a nevede k dlouhodobému ohrožení či zraňování.

Pokud však jednání přerůstá v opakované ubližování, je jednostranné, spojeno s mocenskou nerovnováhou a oběť se nedokáže účinně bránit, jedná se o šikanu, která vyžaduje okamžitý a odborný zásah školy.

4. Stádia šikany

Škola při posuzování závažnosti šikany vychází z pětistupňového modelu stadií šikany dle M. Koláře. Rozpoznání stadia šikany je klíčové pro volbu vhodného a účinného postupu řešení. Nesprávné vyhodnocení situace, zejména záměna šikany za běžný konflikt, může vést k jejímu prohlubování a k další viktimizaci oběti.

Jednotlivá stádia šikany představují vývojový proces, ve kterém dochází k postupnému zhoršování vztahů ve skupině, nárůstu moci agresorů a oslabení pozice oběti. Přechod mezi stádii může být pozvolný i velmi rychlý, zejména v prostředí s narušeným klimatem třídy.

Orientační vymezení stadií šikany

- Stádium 1–2 (zárodečné a počáteční)

Projevy šikany jsou méně nápadné, často skryté, mohou být zaměňovány za konflikty nebo nevhodné chování. Situace je zpravidla řešitelná vlastními silami školy, zejména třídním učitelem, školním metodikem prevence a školním poradenským pracovištěm, s důrazem na práci s třídním kolektivem.

- Stádium 3

Dochází k jasnějšímu vymezení rolí agresor – oběť, zvyšuje se intenzita a četnost útoků. Řešení vyžaduje zapojení vedení školy, školního poradenského pracoviště a podle potřeby i externích odborníků.

- Stádium 4–5 (pokročilá a totalitní šikana)

Šikana je systematická, organizovaná a výrazně ohrožuje bezpečí oběti. V těchto případech je nezbytná spolupráce s externími institucemi, zejména školskými poradenskými zařízeními, orgány sociálně-právní ochrany dětí a Policií České republiky.

Konkrétní postupy školy při řešení jednotlivých stadií šikany jsou rozpracovány v Krizovém plánu při řešení šikany, který je nedílnou součástí tohoto Programu proti šikanování a je zároveň

zpracován jako samostatný dokument školy. Škola vždy postupuje tak, aby byla zajištěna ochrana oběti, zastavení šikany a obnova bezpečného klimatu.

5. Nepřímé (varovné) a přímé znaky šikanování

Jednou ze základních charakteristik šikany je její skrytost. Zejména v počátečních stádiích může šikana probíhat nenápadně a bez zjevných projevů. Odhalení šikany bývá často ztíženo obavami oběti, loajalitou svědků k agresorům nebo snahou situaci zlehčovat. Z tohoto důvodu je nezbytné věnovat pozornost varovným signálům, které mohou na šikanu upozorňovat.

Výskyt jednotlivého varovného znaku nemusí automaticky znamenat šikanu, vždy je však důvodem ke zvýšené pozornosti pedagoga. Opakovaný výskyt více znaků nebo jejich kombinace je signálem k neodkladné konzultaci s třídním učitelem, školním metodikem prevence nebo členy školního poradenského pracoviště.

Úkolem pedagogických pracovníků není stanovovat diagnózu, ale včas zachytit změny v chování žáků a předat informace odpovědným osobám k dalšímu odbornému posouzení.

Nepřímé (varovné) znaky šikanování

Nepřímé znaky se zpravidla vztahují k prožívání a chování oběti a mohou se projevat zejména takto:

- žák je o přestávkách osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády,
- při skupinových činnostech bývá volen do týmu mezi posledními nebo je z aktivit vyčleňován,
- vyhledává blízkost učitelů, působí nejistě nebo ustrašeně,
- je smutný, uzavřený, působí nešťastně, má blízko k pláči,
- dochází ke změnám v chování, ztrátě zájmu o školu nebo ke zhoršení prospěchu bez zjevné příčiny,
- jeho osobní věci bývají poškozené, znečištěné, ztracené nebo rozházené,
- odmítá vysvětlit poškození nebo ztrátu věcí, případně uvádí nepravděpodobné důvody,
- mění trasu do školy a ze školy, vyhledává důvody k absenci,
- objevují se nevysvětlené odřeniny, modřiny či jiné drobné úrazy.

Zvýšenou pozornost je třeba věnovat zejména nově zařazeným žákům, žákům se speciálními vzdělávacími potřebami a žákům v období adaptačních změn.

Přímé znaky šikanování

Přímé znaky představují konkrétní projevy šikanujícího chování, které jsou zpravidla pozorovatelné v interakcích mezi žáky, zejména:

- opakované posměšné poznámky, urážky, ponižující přezdívky nebo zesměšňování,
- systematická kritika, zlehčování nebo zpochybňování žáka nepřátelským či pohrdavým tónem,
- nátlak na poskytování věcných nebo finančních darů,
- panovačné příkazy a skutečnost, že se jim žák podřizuje,
- nátlak na účast na nevhodném, nemorálním nebo protiprávním jednání,
- fyzické útoky (strkání, pošťuchování, bití, kopání), které oběť neoplácí,
- rvačky, v nichž je jeden z účastníků zjevně slabší a snaží se situaci ukončit nebo uniknout.

Rozhodujícím kritériem není pouze forma chování, ale dopad na konkrétního žáka, jeho prožívání a schopnost se bránit.

6. Šikana zaměřená na učitele:

Šikana zaměřená na učitele ze strany žáků je považována za závažné porušení pravidel školy a nesmí být vnímána jako individuální problém konkrétního pedagoga, který by si měl řešit sám. Odpovědnost za prevenci a řešení šikany vůči pedagogickým pracovníkům nese škola jako zaměstnavatel, zejména vedení školy.

Šikana pedagoga je specifická tím, že dochází k narušení jasně vymezených rolí učitel – žák a k faktickému oslabení autority pedagoga. Žák nebo skupina žáků se může dostat do mocenské převahy, a to i přes formální autoritu učitele. Tyto situace mohou mít závažný dopad nejen na konkrétního pedagoga, ale také na klima třídy a školy jako celku.

Šikana zaměřená na učitele se může odehrávat ve školním prostředí (ve třídách, na chodbách, během školních akcí), ale také mimo školu, v místě bydliště pedagoga nebo v online prostředí (např. prostřednictvím sociálních sítí, sdílení záznamů, urážlivých komentářů či výhrůžek).

Je třeba zdůraznit, že obětí šikany se může stát i zkušený a odborně zdatný pedagog s dobrými pedagogickými a didaktickými kompetencemi. Šikana pedagoga není důkazem jeho profesního selhání, ale signálem selhání vztahů a hranic ve školním prostředí, které vyžaduje systémový zásah školy.

Škola vnímá šikanu zaměřenou na pedagoga také jako ohrožení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (BOZP). Vedení školy je povinno přijmout opatření k ochraně zaměstnance, k zajištění bezpečného pracovního prostředí a k zabránění opakování šikanujícího jednání. Pedagog má právo na podporu vedení školy a na odbornou pomoc v případě, že se stane terčem šikany.

Postupy řešení šikany zaměřené na pedagoga se řídí stejnými zásadami jako řešení šikany mezi žáky, vždy s ohledem na ochranu zaměstnance, zachování důstojnosti všech zúčastněných a obnovu bezpečného klimatu školy.

7. 13 komponentů programu proti šikanování dle M. Koláře

Program proti šikanování je koncipován v souladu s 13 komponenty programu proti šikanování dle M. Koláře, které představují komplexní rámec systematické prevence, včasného rozpoznání a účinného řešení šikany ve škole. Tyto komponenty nejsou chápány jako izolované oblasti, ale jako vzájemně provázaný systém, který se promítá do každodenní praxe školy.

Naplnování jednotlivých komponentů probíhá prostřednictvím preventivních aktivit, práce školního poradenského pracoviště, třídnických hodin, vzdělávání pedagogických pracovníků, spolupráce s rodiči a zapojení externích odborníků. Funkčnost tohoto systému je průběžně sledována a vyhodnocována.

Přehled komponentů programu proti šikanování

1. Společné vzdělávání pedagogických pracovníků a odborná podpora zvenčí (včetně supervize)
2. Vytvoření užšího realizačního týmu v rámci školy
3. Průběžné zjišťování a vyhodnocování skutečné situace ve škole
4. Jednotný postup školy a spolupráce s rodiči při řešení případů šikany (krizový rámec)
5. Prevence v rámci třídnických hodin
6. Prevence ve výuce jednotlivých předmětů

7. Prevence v rámci školního života mimo výuku (školní akce, kurzy, exkurze)
8. Funkční ochranný režim školy (dohledy, pravidla, bezpečné prostředí)
9. Spolupráce se zákonnými zástupci žáků
10. Školní poradenské služby
11. Spolupráce se specializovanými zařízeními a odbornými institucemi
12. Spolupráce se školami a zařízeními v okolí
13. Průběžná evaluace preventivních a intervenčních opatření

Jednotlivé komponenty jsou v rámci školy naplňovány v souladu s jejími podmínkami a potřebami. Důraz je kladen na jejich praktickou realizaci a propojení, nikoli na formální plnění. Zjištění z evaluace jsou využívána k dalšímu rozvoji preventivního systému školy.

8. Prevence šikany

Prevence šikany je dlouhodobým a systematickým procesem, který je nedílnou součástí každodenního chodu školy. Účinná prevence vychází z otevřené komunikace, jasně nastavených pravidel, včasného zachycení varovných signálů a spolupráce všech pracovníků školy.

Základním předpokladem prevence šikany je taková organizace chodu školy, která umožňuje pravidelnou, pružnou a funkční komunikaci o vztahových a výchovných problémech. Každý pracovník školy, který zaznamená projevy nezdravých vztahů nebo rizikového chování, je povinen tuto skutečnost neprodleně sdělit odpovědným osobám.

Koordinaci preventivních opatření v oblasti šikany zajišťuje školní metodik prevence ve spolupráci s vedením školy, třídními učiteli a školním poradenským pracovištěm. Každý řešený případ je nutné systematicky uzavřít, vyhodnotit přijatá opatření a informovat zúčastněné strany v odpovídajícím rozsahu.

Primární prevence ve třídách

Zásadní roli v prevenci šikany hraje systematická práce se třídním kolektivem, zejména prostřednictvím třídnických hodin. Třídní učitel podporuje rozvoj pozitivních vztahů, otevřenou komunikaci, respekt k odlišnostem a spoluodpovědnost žáků za klima třídy.

Třídnické hodiny mají především preventivní a podpůrný charakter a slouží k práci se skupinovou dynamikou, sebehodnocení a řešení aktuálních vztahových témat. Třídní učitel je klíčovou osobou pro včasné zachycení změn v třídním klimatu a v případě potřeby spolupracuje se školním metodikem prevence a školním poradenským pracovištěm.

Prevence ve školním a mimoškolním prostředí

Prevence šikany se neodehrává pouze ve vyučování, ale je součástí celého života školy. Zvýšená pozornost je věnována přestávkám, přesunům mezi výukou, školním akcím, výletům, exkurzím a dalším aktivitám, kde může docházet k rizikovému chování.

Pedagogičtí pracovníci dbají na prevenci rizikového chování i v těchto situacích a v případě potřeby reagují na varovné signály v souladu s tímto Programem proti šikanování.

9. Spolupráce s rodiči

Škola považuje zákonné zástupce žáků za důležité partnery při prevenci a řešení šikany. Spolupráce s rodiči je založena na otevřené, věcné a respektující komunikaci. Odpovědnost za odborné posouzení situace, volbu postupu a koordinaci řešení však nese škola.

Cílem spolupráce s rodiči je ochrana dítěte, zajištění jeho bezpečí a podpora obnovení zdravých vztahů v třídním kolektivu. Škola postupuje vždy v nejlepším zájmu dítěte a v souladu s platnými právními předpisy.

Rodiče jsou o problematice šikany, jejích projevech a možnostech řešení informováni zejména prostřednictvím třídních schůzek, individuálních konzultací, webových stránek školy a dalších vhodných informačních kanálů. Součástí informování rodičů jsou také základní informace o varovných signálech šikany.

V případě podezření na šikanu jsou rodiče vyzváni, aby své obavy neodkladně sdělili třídnímu učiteli, školnímu metodikovi prevence, členům školního poradenského pracoviště nebo vedení školy. Škola se každým podnětem zabývá a postupuje v souladu s tímto Programem proti šikanování.

Komunikace s rodiči oběti a rodiči agresora probíhá odděleně, citlivě a s respektem k ochraně osobních údajů a důvěrnosti informací. Rodiče jsou informováni o přijatých opatřeních v rozsahu odpovídajícím jejich roli a nejlepšímu zájmu dítěte. Škola dbá na to, aby sdělované informace nevedly k další stigmatizaci oběti ani k eskalaci konfliktu.

Rodiče jsou vedeni ke spolupráci se školou, k dodržování dohodnutých postupů a k podpoře dítěte v domácím prostředí. V případě potřeby škola doporučuje využití odborné pomoci školských poradenských zařízení nebo dalších specializovaných pracovišť. Doporučení odborné péče je vždy chápáno jako podpůrné opatření, nikoli jako sankce.

10. Odpovědnost za plnění programu a role jednotlivých aktérů

Program proti šikanování je závazným vnitřním dokumentem školy. Odpovědnost za jeho naplňování nesou všichni zaměstnanci školy v rámci svých pracovních rolí. Každý pracovník školy je povinen reagovat na podezření na šikanu, nepřehlížet projevy rizikového chování a předat informace odpovědným osobám k dalšímu odbornému řešení.

Za systémové nastavení prevence a řešení šikany odpovídá ředitelka školy. Řešení konkrétních případů probíhá vždy koordinovaně a v souladu s tímto Programem proti šikanování a Krizovým plánem při řešení šikany.

Ředitelka školy:

- nese celkovou odpovědnost za prevenci a řešení šikany ve škole,
- zajišťuje, aby školní řád a vnitřní předpisy jasně vymezovaly nepřijatelnost šikany a postupy při jejím řešení,
- vytváří podmínky pro bezpečné prostředí školy a ochranu žáků i zaměstnanců,
- koordinuje postup školy při závažných případech šikany,
- rozhoduje o zapojení externích institucí (školská poradenská zařízení, OSPOD, Policie ČR),
- zajišťuje informování zákonných zástupců v souladu s platnými právními předpisy.

Zástupce ředitelky školy:

- spolupracuje s ředitelkou školy při řešení případů šikany,

- podílí se na organizačních a provozních opatřeních souvisejících s ochranou žáků a zaměstnanců,
- zastupuje ředitelku školy v době jeho nepřítomnosti.

Školní metodik prevence:

- koordinuje prevenci šikany na škole,
- metodicky podporuje pedagogy při řešení podezření na šikanu,
- podílí se na šetření případů šikany ve spolupráci s vedením školy a školním poradenským pracovištěm,
- spolupracuje s externími odborníky v oblasti prevence a intervence,
- podílí se na vyhodnocování účinnosti preventivních opatření.

Výchovný poradce:

- podílí se na řešení výchovných opatření v souvislosti se šikanou,
- spolupracuje s rodiči a externími institucemi,
- účastní se jednání výchovných komisí.

Školní psycholog:

- poskytuje krizovou intervenci obětem šikany i pedagogům,
- podílí se na práci s třídními kolektivy při obnově bezpečného klimatu,
- poskytuje odbornou podporu při řešení závažných případů šikany,
- spolupracuje se školním poradenským pracovištěm a vedením školy.

Školní speciální pedagog:

- poskytuje odbornou podporu žákům se speciálními vzdělávacími potřebami, jejich zákonným zástupcům a pedagogům školy,
- podílí se na nastavování a vyhodnocování podpůrných opatření, která mohou souviset i se zhoršeným klimatem třídy, sociální izolací nebo rizikem šikany,
- spolupracuje se školním metodikem prevence a školním psychologem při zajištění podpory oběti šikany (včetně žáků se SVP) a při návratu žáka do bezpečného režimu ve škole,

- podílí se na komunikaci s poradenskými zařízeními (PPP, SPC) a podle potřeby doporučuje další odbornou podporu.

Třídní učitel:

- vytváří a podporuje bezpečné klima třídy,
- včas reaguje na varovné signály šikany,
- spolupracuje se školním metodikem prevence a školním poradenským pracovištěm,
- informuje žáky a rodiče o možnostech pomoci při problémech ve škole.

Všichni pedagogičtí pracovníci:

- reagují na podezření na šikanu a jiné formy rizikového chování,
- nepřehlízejí projevy agrese a násilí,
- předávají zjištěné informace odpovědným osobám,
- přispívají k vytváření bezpečného a respektujícího klimatu školy.

11. Ochranný režim ve škole

Ochranný režim školy představuje soubor organizačních, preventivních a výchovných opatření, jejichž cílem je vytvářet bezpečné prostředí pro žáky i zaměstnance školy a minimalizovat riziko vzniku šikany a dalších forem rizikového chování.

Základním nástrojem ochranného režimu je školní řád, který jasně vymezuje nepřijatelnost šikany, kyberšikany, násilného a ponižujícího chování a stanovuje pravidla chování a postupy při jejich porušení. Školní řád je závazný pro všechny žáky i zaměstnance školy.

Součástí ochranného režimu jsou pravidelné dohledy pedagogických pracovníků v prostorách školy, zejména před vyučováním, o přestávkách a při přesunech mezi výukou. Rozvrh dohledů je stanovován vedením školy a je průběžně vyhodnocován s ohledem na riziková místa a situace (např. chodby, šatny, sociální zařízení, venkovní prostory).

Ochranný režim se vztahuje rovněž na školní akce mimo budovu školy, včetně výletů, exkurzí, kurzů a dalších aktivit pořádaných školou. Pedagogičtí pracovníci dbají na prevenci rizikového chování a včasné zachycení varovných signálů i v těchto situacích.

Zvláštní pozornost je věnována ochraně v online prostředí. Pravidla bezpečného chování v digitálním prostoru a prevence kyberšikany jsou součástí školního řádu a preventivních aktivit školy.

Ochranný režim školy zahrnuje také ochranu zaměstnanců školy. Šikana zaměřená na pedagogy je považována za závažné porušení pravidel a je řešena vedením školy v souladu s povinnostmi zaměstnavatele v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

Funkčnost ochranného režimu je průběžně vyhodnocována vedením školy ve spolupráci se školním metodikem prevence a školním poradenským pracovištěm. Na základě vyhodnocení jsou přijímána opatření ke zvyšování bezpečnosti a zlepšování klimatu školy.

12. Zásady postupu při vyšetřování šikany

Při podezření na výskyt šikany postupuje škola jednotně, koordinovaně a odborně v souladu s tímto Programem proti šikanování. Cílem postupu školy je ochrana oběti, zastavení šikany a obnova bezpečného klimatu ve třídě nebo ve škole.

Každý pedagogický pracovník je povinen neprodleně reagovat na podezření na šikanu a předat informaci třídnímu učiteli, školnímu metodikovi prevence, členům školního poradenského pracoviště nebo vedení školy. Podezření na šikanu není bagatelizováno ani řešeno individuálně bez zapojení odpovědných osob.

Koordinaci postupu při řešení šikany zajišťuje školní metodik prevence ve spolupráci s vedením školy a školním poradenským pracovištěm. Konkrétní postup školy se vždy odvíjí od vyhodnocené závažnosti a stadia šikany.

Základní zásady postupu školy

Při řešení šikany škola dodržuje zejména tyto zásady:

- ochrana oběti a zajištění jejího bezpečí,
- oddělené a citlivé jednání s obětí, agresorem a svědky,
- zachování důvěrnosti informací a ochrana osobních údajů,
- zamezení další viktimizace oběti,
- jasné vymezení nepřijatelnosti násilného chování.

Škola rozlišuje situace, které je schopna řešit vlastními silami, a situace, které vyžadují zapojení externích institucí. V případě závažné nebo opakované šikany, podezření na trestný čin nebo ohrožení zdraví žáků škola bezodkladně spolupracuje s orgány sociálně-právní ochrany dětí, Policií České republiky a školskými poradenskými zařízeními.

Nevhodné postupy při řešení šikany

Při řešení šikany jsou nepřipustné zejména tyto postupy:

- přehlížení nebo bagatelizace situace,
- řešení šikany pouze domluvou bez dalších opatření,
- společné konfrontace oběti a agresora,
- veřejné projednávání případu před třídou,
- přenášení odpovědnosti za řešení na oběť,
- neadekvátní nebo zkratkovitá trestní opatření bez další práce s aktéry.

Základní kroky při podezření na šikanu

- Pedagog, který zaznamená podezření na šikanu, informuje odpovědné osoby.
- Školní metodik prevence ve spolupráci se Školním poradenským pracovištěm a vedením školy provede základní posouzení situace.
- V případě méně závažných forem šikany škola postupuje vlastními silami.
- V případě závažné nebo opakované šikany škola zapojuje externí instituce.

- O každém případě je veden odpovídající písemný záznam a rodiče jsou informováni v rozsahu odpovídajícím jejich roli a nejlepšímu zájmu dítěte.

13. Nápravná opatření

Nápravná opatření při řešení šikany slouží k okamžitému zastavení nevhodného chování, ochraně oběti a obnově bezpečného a respektujícího klimatu ve třídě a ve škole. Jejich cílem není pouze sankcionování agresora, ale zejména prevence opakování šikany a dlouhodobá podpora zdravých vztahů mezi žáky.

Nápravná opatření jsou vždy volena individuálně a přiměřeně s ohledem na:

- závažnost a stadium šikany,
- věk a individuální potřeby žáků,
- míru odpovědnosti jednotlivých aktérů,
- dopad situace na oběť a třídní kolektiv.

Opatření vůči oběti

Opatření zaměřená na oběť šikany směřují především k zajištění jejího bezpečí, psychické stability a pocitu ochrany ze strany školy. Škola přijímá kroky k okamžité ochraně oběti a poskytuje jí podporu přiměřenou závažnosti situace.

Podle potřeb konkrétního případu je oběti poskytována odborná podpora prostřednictvím školního poradenského pracoviště. V případě potřeby je doporučena spolupráce s externími odborníky. Cílem je podpora návratu žáka do běžného školního režimu bez dalšího ohrožení.

Opatření vůči agresorovi

Opatření vůči agresorovi jsou volena s důrazem na převzetí odpovědnosti za vlastní chování a na prevenci jeho opakování. Škola uplatňuje výchovná opatření v souladu se školním řádem a platnou legislativou.

Součástí práce s agresorem je výchovné působení zaměřené na změnu postojů, rozvoj sociálních dovedností a respektování hranic. V závažných případech může být agresorovi doporučena odborná pomoc nebo zapojení externích institucí.

Opatření zaměřená na třídní kolektiv

Součástí řešení šikany je vždy cílená práce s třídním kolektivem. Škola se zaměřuje na obnovu narušených vztahů, posilování pozitivního klimatu třídy a prevenci dalšího výskytu rizikového chování.

Opatření jsou realizována třídním učitelem ve spolupráci se školním metodikem prevence a školním poradenským pracovištěm a jsou přizpůsobena konkrétní situaci a potřebám třídy.

Spolupráce s rodiči a externími institucemi

Při uplatňování nápravných opatření škola spolupracuje se zákonnými zástupci žáků způsobem, který podporuje řešení situace a nevede k její eskalaci. Rodiče jsou informováni o přijatých opatřeních v rozsahu odpovídajícím jejich roli a nejlepšímu zájmu dítěte.

V případě závažných nebo opakovaných forem šikany škola postupuje ve spolupráci s externími institucemi v souladu s platnými právními předpisy.

Vyhodnocení účinnosti opatření

Účinnost přijatých nápravných opatření je průběžně sledována a vyhodnocována. Pokud přijatá opatření nevedou k zastavení šikany nebo ke zlepšení situace, škola přijímá další kroky v souladu s tímto Programem proti šikanování.

14. Specifické oblasti prevence a řešení šikany

Škola si je vědoma, že šikana může mít různé podoby a může se dotýkat specifických skupin nebo rolí ve školním prostředí. Program proti šikanování proto zohledňuje vybrané oblasti, které vyžadují zvýšenou pozornost, citlivý přístup a odborné řešení.

Šikana zaměřená na pedagoga

Šikana zaměřená na pedagoga je považována za závažné porušení pravidel školy a ohrožení bezpečného pracovního prostředí. Řešení šikany pedagoga je v odpovědnosti vedení školy, které přijímá opatření k ochraně zaměstnance a k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

Šikana pedagoga může mít podobu verbálních útoků, zpochybňování autority, nátlaku, kyberšikany nebo systematického znevažování. Škola poskytuje pedagogovi podporu a podle potřeby zajišťuje odbornou pomoc. Postupy řešení se řídí tímto Programem proti šikanování.

Šikana v kontextu společného vzdělávání

Při prevenci a řešení šikany škola zohledňuje specifické potřeby žáků zapojených do společného vzdělávání, zejména žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Tito žáci mohou být zvýšeně ohroženi rizikem sociální izolace, nepochopení nebo cíleného ubližování.

Škola věnuje zvýšenou pozornost včasnému zachycení varovných signálů a nastavování podpůrných opatření ve spolupráci se školním poradenským pracovištěm, školním speciálním pedagogem a dalšími odborníky. Cílem je zajištění bezpečného prostředí a rovných příležitostí pro všechny žáky.

Vzdělávání pedagogických pracovníků a odborná podpora

Škola podporuje průběžné vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti prevence a řešení šikany, práce s třídním kolektivem, krizové intervence a podpory bezpečného klimatu školy. Vzdělávání pedagogů směřuje k posilování jejich kompetencí pro včasné rozpoznání rizikového chování a adekvátní reakci na něj.

Součástí podpory pedagogických pracovníků je také možnost odborných konzultací a supervize. Tyto formy podpory slouží k reflexi náročných situací, prevenci profesního vyhoření a posilování profesní jistoty pedagogů při řešení složitých vztahových a výchovných situací.

Šikana v online prostředí

Škola věnuje zvýšenou pozornost prevenci a řešení šikany v online prostředí. Kyberšikana je považována za závažnou formu rizikového chování, která může mít významný dopad na psychickou pohodu žáků i pedagogů.

Pravidla bezpečného chování v digitálním prostředí jsou součástí školního řádu a preventivních aktivit školy. V případě výskytu kyberšikany škola postupuje v souladu s tímto Programem proti šikanování a to i tehdy, pokud k jednání došlo mimo prostory školy, ale má dopad na školní prostředí.

15. Spolupráce s externími institucemi

Škola spolupracuje s externími institucemi v případech, kdy řešení šikany přesahuje její kompetence, vyžaduje odborný zásah nebo je dána zákonná povinnost dalšího postupu. Cílem spolupráce s externími subjekty je ochrana žáků, zajištění odborné pomoci a účinné řešení závažných případů šikany.

Spolupráce s externími institucemi probíhá vždy koordinovaně, v souladu s platnými právními předpisy a s důrazem na ochranu osobních údajů a nejlepší zájem dítěte. O zapojení externích institucí rozhoduje vedení školy na základě vyhodnocení závažnosti situace.

Spolupráce se školskými poradenskými zařízeními

Škola spolupracuje se školskými poradenskými zařízeními, zejména s pedagogicko-psychologickou poradnou a speciálně pedagogickým centrem, především v těchto oblastech:

- odborná diagnostika a podpora žáků,
- nastavování, realizace a vyhodnocování podpůrných opatření,
- řešení složitějších výchovných a vztahových situací,
- práce s třídními kolektivy po výskytu šikany.

Spolupráce se školskými poradenskými zařízeními je realizována ve spolupráci se školním poradenským pracovištěm.

Spolupráce s orgány sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD)

V případech závažné nebo opakované šikany, ohrožení dítěte nebo podezření na zanedbávání péče škola spolupracuje s orgány sociálně-právní ochrany dětí. Škola poskytuje OSPOD potřebnou součinnost v rozsahu stanoveném právními předpisy a postupuje vždy v nejlepším zájmu dítěte.

Spolupráce s Policií České republiky

V případě podezření na spáchání trestného činu nebo přestupku, případně při ohrožení zdraví nebo života žáků, škola spolupracuje s Policií České republiky. O zapojení Policie České republiky rozhoduje vedení školy.

Spolupráce s dalšími odbornými pracovišti

Podle charakteru situace může škola doporučit nebo zprostředkovat spolupráci s dalšími odbornými pracovišti, zejména:

- středisky výchovné péče,
- nestátními neziskovými organizacemi zaměřenými na prevenci rizikového chování,
- odborníky v oblasti psychologické, terapeutické nebo sociální podpory.

Spolupráce se školami a dalšími zařízeními

V případech, kdy se šikana týká žáků z jiných škol nebo přesahuje prostředí školy, škola spolupracuje s dalšími školami, školskými zařízeními a domovy mládeže. Spolupráce probíhá formou včasného předávání informací a koordinace postupu při řešení situace.

16. Dokumentace, evaluace

O řešení případů šikany je vedena přiměřená a systematická dokumentace v souladu s platnými právními předpisy a zásadami ochrany osobních údajů. Dokumentace slouží k zajištění

návaznosti řešení, vyhodnocení účinnosti přijatých opatření a ochraně práv všech zúčastněných osob.

Dokumentace je vedena pouze v nezbytném rozsahu a je přístupná výhradně osobám, které se podílejí na řešení konkrétního případu. Informace o případech šikany jsou považovány za důvěrné a je s nimi nakládáno v souladu s právními předpisy o ochraně osobních údajů.

Součástí dokumentace mohou být zejména:

- záznamy o oznámení nebo zjištění podezření na šikanu,
- záznamy o provedeném posouzení situace a vyhodnocení závažnosti,
- přehled přijatých ochranných a nápravných opatření,
- záznamy o komunikaci se zákonnými zástupci,
- záznamy o spolupráci s externími institucemi, pokud byly zapojeny,
- vyhodnocení účinnosti přijatých opatření.

Dokumentace je vedena tak, aby umožňovala zpětné dohledání postupu školy, přehlednost řešení a návaznost jednotlivých kroků, aniž by docházelo k nadbytečnému shromažďování citlivých údajů.

Evaluace programu proti šikanování

Účinnost Programu proti šikanování je průběžně vyhodnocována vedením školy ve spolupráci se školním metodikem prevence a školním poradenským pracovištěm.

Evaluace vychází zejména:

- ze zkušeností z řešení konkrétních případů šikany,
- z podnětů pedagogických pracovníků,
- z vyhodnocování preventivních aktivit a ochranných opatření,
- z analýzy klimatu školy a třídních kolektivů.

Zjištění z evaluace jsou využívána k úpravám preventivních opatření, metodických postupů a k aktualizaci tohoto Programu proti šikanování. Program je považován za živý dokument, který

reaguje na aktuální potřeby školy, zkušenosti z praxe a případné změny legislativy nebo metodických doporučení.

Pravidelná evaluace programu přispívá k dlouhodobému zvyšování bezpečnosti školy, posilování pozitivního klimatu a k efektivní prevenci šikany a dalších forem rizikového chování.

17. Krizový plán při řešení šikany

Tento Krizový plán při řešení šikany je nedílnou součástí Programu proti šikanování, zároveň je zpracován jako samostatný dokument školy. Důvodem je jeho operativní a praktický charakter, který vyžaduje přehledné, rychle dostupné a pravidelně aktualizované postupy pro řešení konkrétních krizových situací.

Krizový plán I. (1. a 2. stadium šikany, kyberšikany)

1. Při obdržení oznámení či při podezření na šikanu musí být neprodleně informován pracovník školního poradenského pracoviště (dále jen ŠPP).
2. Vyšetřování přebírá ŠPP plus vedení školy: ředitelka školy, případně její zástupci.
3. Vedením rozhovorů s informátory, agresory a oběti jsou pověřeni především členové ŠPP.
4. Ostatní pedagogové jsou nápomocni dle pokynů ŠPP.
5. Rodiče informuje zástupce ŠPP, případně TU – dle individuálního posouzení situace.
6. Vedení případu a jeho uzavření vede ŠPP.
7. VP projedná s TU na základě zjištěných informací výchovné opatření – svolá výchovnou komisi.
8. Třída je informována v přiměřené míře s ohledem na oběti. ŠMP nebo ŠSP provede následně zjištění klíma třídy, případně sociometrické šetření.
9. Dle závažnosti náleží ředitelce školy, či členovi ŠPP ohlašovací povinnost příslušným orgánům (OSPOD, PČR).

Krizový plán II. (3 až 5. stádium šikany, kyberšikany)

1. V první fázi překonat šok a neprodleně zajistit ochranu oběti a zároveň informovat ŠPP (VP, ŠMP, ŠSP, ŠP). Není možné nechat žáky bez dozoru, takže informaci může předat i spolehlivý žák, případně lze kontaktovat člena ŠPP mobilním telefonem.
2. Oběti je nutné poskytnout krizovou intervenci, v případě zjištění zranění, se musí neprodleně zavolat RZS.
3. Zároveň je nutné izolovat agresory, aby nedošlo k domluvě mezi nimi a svědky, nebo mezi agresory navzájem. Zde musí spolupracovat pedagogičtí pracovníci dle pokynů ŠPP.
4. ŠPP provede vlastní šetření, pracovníci školy jsou nápomocni při vyšetřování a plně spolupracují s PČR či dalšími orgány činnými v trestním řízení.
5. O všem musí být informování rodiče oběti i agresora – informování provede ŠPP.
6. VP, ve spolupráci s TU navrhne výchovné opatření pro agresory – je svolána výchovná komise.
7. Se třídou pracuje ŠSP, ŠP případně je povolána externista – z SVP Dobrá Vyhlička, případně Mgr. Prejdová Hana- krajský metodik prevence – v případě potřeby je provedeno sociometrické šetření.

18. Závěr

S Programem proti šikanování a Krizovým plánem při řešení šikany byli seznámeni pedagogičtí i nepedagogičtí zaměstnanci školy. Dokumenty jsou zaměstnancům školy dostupné v digitální podobě a slouží jako závazné vnitřní předpisy školy pro oblast prevence a řešení šikany.